

GRAMATICĂ 8

FIȘE DE LUCRU **pe lecții și unități de învățare** **CU ITEMI ȘI TESTE DE EVALUARE**

Ediția a XVI-a, revizuită și adăugită

- **Teste inițiale, stadiale și finale**
- **Fișe de lucru**
- **Propuneri de itemi pentru evaluare**

Unitatea 1. TEST INIȚIAL	5
---------------------------------------	---

Unitatea 2. VOCABULARUL. VARIAȚIE STILISTICĂ

A. VOCABULARUL

Sensul cuvintelor în context (actualizarea cunoștințelor)	7
---	---

MIJLOACE INTERNE DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI

Derivarea (actualizarea cunoștințelor)	10
--	----

Compunerea (actualizarea cunoștințelor)	12
---	----

Conversiunea	14
--------------------	----

MIJLOACE EXTERNE DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI

Împrumuturile lexicale	17
------------------------------	----

CATEGORII SEMANTICE

Sinonimele. Antonimele (actualizarea cunoștințelor)	20
---	----

Omonimele. Cuvintele polisemantice (actualizarea cunoștințelor)	22
---	----

Paronimele. Pleonasmul (actualizarea cunoștințelor)	25
---	----

B. VARIAȚIE STILISTICĂ

Termeni științifici (actualizarea cunoștințelor)	28
--	----

Limba popular. Variație regională a limbii (actualizarea cunoștințelor)	29
---	----

Valori stilistice ale diminutivelor (actualizarea cunoștințelor)	30
--	----

Variații de registru. Limbaj colocvial, limbaj cultivat (familiarizare).....	33
--	----

Argoul. Jargonul	34
------------------------	----

Selecție lexicală în limba vorbită și în limba scrisă (actualizarea cunoștințelor).	
---	--

Construcția frazei în limba vorbită și în limba scrisă	37
--	----

Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor	39
--	----

Propuneri de itemi pentru evaluare: Vocabularul. Variație stilistică	42
--	----

<i>Test stadial nr. 1</i>	47
---------------------------------	----

Unitatea 3. ORTOEPIE ȘI ORTOGRAFIE

Tipuri de sunete. Vocale, semivocale, consoane. Corespondența dintre sunet și literă (actualizarea cunoștințelor)	50
---	----

Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat (actualizarea cunoștințelor)	51
---	----

Despărțirea cuvintelor în silabe – principiul fonetic (actualizarea cunoștințelor)	51
--	----

Utilizarea corectă a accentului. Variante accentuale admise/neadmise de normă (actualizarea cunoștințelor)	52
--	----

Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii române	53
Propuneri de itemi pentru evaluare: Ortoepie și ortografie	54
<i>Test stadial nr. 2</i>	59

Unitatea 4. CONSTRUCȚII SINTACTICE. FRAZA

A. CONSTRUCȚII SINTACTICE	
Construcții active	62
Construcții pasive cu verbul <i>a fi</i>	63
Construcții cu pronume reflexive	66
Reflexivul pasiv	68
Construcții impersonale	69
B. FRAZA	
Raporturi sintactice în frază. Elemente de relație în frază. Coordonarea prin juxtapunere și prin joncțiune (actualizarea cunoștințelor). Subordonarea prin conjuncții subordonatoare, prin pronume și adverbe relative. Norme de punctuație	72
Propoziția. Clasificarea propozițiilor (actualizarea cunoștințelor)	74
Construcții incidente	77
Enunțuri eliptice. Norme de punctuație	78
Propuneri de itemi pentru evaluare: Construcții sintactice. Fraza	80
<i>Test stadial nr. 3</i>	84

Unitatea 5. FUNCȚII SINTACTICE. PREDICATUL. SUBIECTUL

A. PREDICATUL	
Predicatul verbal (actualizarea cunoștințelor)	87
Predicatul nominal (actualizarea cunoștințelor)	89
Verbe predicative/copulative, verbe personale/impersonale (actualizarea cunoștințelor)	90
B. SUBIECTUL	
Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Subiectul neexprimat (inclus, subînțeles). Actualizarea cunoștințelor. Subiectul nedeterminat	93
Acordul predicatului cu subiectul (actualizarea cunoștințelor)	96
Propuneri de itemi pentru evaluare: Predicatul. Subiectul	97
<i>Test stadial nr. 4</i>	101

Unitatea 6. REALIZĂRI SINTACTICE ALE UNOR FUNCȚII SINTACTICE.

Respect pentru **ATRIBUTUL ȘI REALIZĂRILE SALE.**

REALIZĂRI PROPOZIȚIONALE: ATRIBUTIVA

Expansiunea și contragerea	104
Atributul (actualizarea cunoștințelor)	105
Apoziția. Norme de punctuație	107
Propoziția atributivă (AT)	111
Propuneri de itemi pentru evaluare: Atributul. Propoziția atributivă	114
<i>Test stadial nr. 5</i>	118

Unitatea 7. COMPLEMENTELE

REALIZĂRI PROPOZIȚIONALE ALE COMPLEMENTELOR: CD, CI, CPREP

Complementul direct (actualizarea cunoștințelor)	121
Propoziția completivă directă (CD)	122
Complementul indirect (actualizarea cunoștințelor)	126
Propoziția completivă indirectă (CI)	127
Complementul prepozițional (actualizarea cunoștințelor)	129
Propoziția completivă prepozițională (CPrep)	131
Propuneri de itemi pentru evaluare: Complemente. Realizări propoziționale ale complementelor: CD, CI, CPrep	133
<i>Test stadial nr. 6</i>	137

Unitatea 8. CIRCUMSTANȚIALELE

A. REALIZĂRI PROPOZIȚIONALE ALE CIRCUMSTANȚIALELOR: CL, CT, CM

Circumstanțialul de loc (actualizarea cunoștințelor)	140
Propoziția circumstanțială de loc (CL)	142
Circumstanțialul de timp (actualizarea cunoștințelor)	145
Propoziția circumstanțială de timp (temporală/CT)	147
Circumstanțialul de mod (actualizarea cunoștințelor)	150
Propoziția circumstanțială de mod (modală/CM)	152
Propuneri de itemi pentru evaluare: Circumstanțiale. Realizări propoziționale ale circumstanțialelor: CL, CT, CM	154
<i>Test stadial nr. 7</i>	159

B. REALIZĂRI PROPOZIȚIONALE ALE CIRCUMSTANȚIALELOR: CZ, CS, CDȚ, CV

Circumstanțialul de cauză (actualizarea cunoștințelor)	162
Propoziția circumstanțială de cauză (CZ)	163
Circumstanțialul de scop (actualizarea cunoștințelor)	166
Propoziția circumstanțială de scop sau finală (CS/F)	167

Construcții condiționale	170
Construcții concesive	174
Propuneri de itemi pentru evaluare: Circumstanțiale. Realizări propoziționale ale circumstanțialelor: CZ, CS, CDȚ, CV	177
<i>Test stadial nr. 8</i>	183

Unitatea 9. TESTE FINALE

<i>Test final nr. 1</i>	187
<i>Test final nr. 2</i>	191

Răspunsuri și bareme de notare	195
---	-----

A. VOCABULARUL

FIȘA NR. 1

SENSUL CUVINTELOR ÎN CONTEXT (ACTUALIZAREA CUNOȘTINTELOR)

1. Se dau textele:

A. *Pare-că și trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.
Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde și suspină-n flori molatic,
Când coboară-n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuiabar rotind de ape, peste care luna zace.*

(Mihai Eminescu, Călin (file din poveste))

B. *Comunicarea verbală este un proces complex care presupune existența, solidaritatea și interdependența unor factori constitutivi obligatorii. Aceștia sunt: emițătorul, receptorul, mesajul [...], contextul [...], codul [...] și canalul de transmitere a mesajului, necesar pentru a stabili și stabiliza comunicarea.*

(Revista *Limba și literatura română*, nr. 2, 2003, p. 23)

• Se cere:

a) Compară cele două texte, apoi bifează „X” în caseta **A** (adevărat) sau **F** (fals).

Afirmații	A	F
1. Textul A este literar, iar B este nonliterar (științific).		
2. Numeroase cuvinte din textul A sunt folosite cu sens figurat.		
3. Sensul multor cuvinte din textul B poate fi dedus numai din context.		
4. Termenul <i>proces</i> din textul B este folosit cu sens propriu secundar.		
5. Cuvântul <i>argint</i> din textul A este folosit cu sens propriu principal.		
6. Cuvântul <i>izvoare</i> din textul A este folosit cu sens propriu secundar.		

b) Transcrie, din textul poetic, termenii cu sens propriu de bază care alcătuiesc câmpul semantic al substantivului *pădure*.

.....

c) Comentează, în 50-80 de cuvinte, valoarea stilistică a cuvintelor cu sens figurat dintr-un vers selectat de tine din textul A.

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

d) Transpune textul A într-o descriere impersonală, nonliterară. Pentru aceasta folosește numai cuvinte cu sens propriu.

.....
 .....
 .....
 .....

2. Stabilește felul sensului cuvintelor marcate și adaugă explicațiile necesare contextului.

Exemplu	Felul sensului	Explicații
a) <i>Inima</i> este centrul motor al circulației sângelui.	propriu, de bază	organ intern al corpului
b) Omul suferea de o boală de <i>inimă</i> .		
c) A băut pe <i>inima</i> goală.	propriu, secundar	pânțece
d) I se topește <i>inima</i> după el.		
e) Seamănă la chip și la <i>inimă</i> cu tatăl său.		
f) Bietul Tric fu <i>bătut</i> cu nuiua.		
g) Picături de ploaie <i>bat</i> în geam.		
h) Pepelea <i>bătu</i> cuiul lui în perete.		
i) Steaua <i>a bătu</i> pe Dinamo.		
j) Călătorul <i>bate</i> drumuri necunoscute.		
k) <i>Codru-și bate frunza lin.</i> (M. Eminescu, <i>Peste vârfuluri</i>)		
l) Înțeleg unde <i>bate</i> vorba lui.		

3. a) Subliniază cuvintele cu sens figurat din textul următor:

N-am auzit-o, parcă, de mult...

O ascult.

Nădușala nopții curge pe geamuri.

Plouă-n gohurile din ramuri.

Aș voi să gădesc o asemănare

Și caut în zgomote și murmure,

În viori, în naiuri și ghitare

Ecoul nedeslușit și turbure.

Noaptea s-a-ntunecat cu alte nopți în fund,

Și din noapte-n noapte, nopțile urzite

Cern ploaia cu nisipul mărunt

Ca niște site.

Gândul, ajuns în flacăra lui de ploaie târzie,

Se face palid și descrește ca o făclie.

Fereastra e cernită de un fag

De care-atârnă noaptea neagră, toată, ca un steag.

Nu-i șuierul săbiilor ce se ascut

Și-al spadei ciocnite de scut.

Nu e bătaia inimii.

Nu-i Turnul și ornicul lui în care timpul colinse.

E parcă sufletul tuturor oștilor învinse.

(Tudor Arghezi, *Ploaie*)

b) Transcrie, din textul dat:

- un epitet; .....
- o comparație; .....
- o metaforă; .....
- o enumerație. ....

4. Construiește câte două enunțuri în care cuvintele *stea* și *izvor* să fie folosite, pe rând, cu sens propriu și cu sens figurat.

	Sens propriu	Sens figurat
<i>stea</i>		
<i>izvor</i>		

5. Alcătuieste câte un enunț în care cuvântul *argint* să intre în structura unei comparații și a unei metafore.

.....
 .....

FIȘA NR. 2

DERIVAREA (ACTUALIZAREA CUNOȘTINȚELOR)

1. Scrie câte doi termeni care fac parte din familiile lexicale ale cuvintelor: *a fi*, *a ști*, *a vedea*, *față*, *adânc*, *loc*, *ochi*, *frică*. Subliniază prefixele și sufixele.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Subliniază, din seriile de cuvinte de mai jos, numai pe acelea care compun familia lexicală a termenului aflat la începutul enumerației.

- a) *car* – căruță, cartof, carnet, căruțaș, cărucior, careva, a căra, cărătură, cărauș, căraușie, a cărauși, a încărcă, încărcătură, carență.
- b) *frate* – frățior, frăție, frățietate, frățesc, frățeste, a înfrăți, înfrățire, înfrățit, neînfrățit, trei-frăți-pătați (plantă), frate de cruce, fratern, fraternitate, fratricid.
- c) *a scrie* – scriere, a rescrie, rescriere, scris, scrisoare, scrisorică, a transcrie, transcris, inscripție, a inscripționa, scriptură, a prescrie, prescriere, prescris, prescripție.
- d) *bine* – binișor, binețe, a îmbina, a binecuvânta, binecuvântare, bine-venit, un bine, binefacere.

3. Selectează dintre prefixele negative *ne-*, *in-*, *im-*, *i-*, *a-* pe acela care se asociază cel mai bine cu termenul de bază și scrie antonimele cuvintelor:

adevăr	–	agresiune	– .....
adecvat	–	politețe	– .....
legal	–	suficient	– .....
actual	–	perfecțiune	– .....
logic	–	permeabil	– .....
normal	–	dependent	– .....
amic	–	tipic	– .....

4. Construiește verbe de la cuvintele de bază date, cu prefixele indicate (adăugând și sufixe gramaticale, acolo unde este cazul):

în- (îm-) +	{	drept →	des- (dez-)	+	face →	
		gheață →			răs- (răz-) +	lega → .....
		barcă →			re-	vinovați → .....
		balsam →				amăgi → .....
		bogat →				înnoda → .....
		pace →				plăti → .....
		piatră →				cumpăra → .....
		negru →				gândi → .....
		noroi →				bate → .....
		noapte →				judeca → .....

5. Scrie câte două cuvinte derivate cu sufixele:

-el	-aș
-uț	-ică
-uș	-iță
-uc	-uță
-ior	-oară

6. Scrie în coloana potrivită fiecare cuvânt din seria următoare: *strămoșesc, slăbiciune, pustietate, toporaș, neromânește, muntos, (a) refăce, supraaprecia, (a) desăra, bătrânețe, concetățean, necinste, (a) îmbărbăta.*

Cuvinte derivate cu prefix	Cuvinte derivate cu sufix	Derivate parasintetice (cu prefix și sufix)

7. Explică modul de formare a cuvintelor derivate din textele următoare:

a) *După rugăminți repetate din partea superiorului ierarhic (mama), am făcut oficiile de gazdă. Am servit ceai în serviciul moștenire de familie care împodobea vitrina servantei și care era scos doar la ocazii speciale. [...]*

Nina mi-a mulțumit călduros pentru ceai și l-a băut dintr-o singură sorbitură. [...]

Se vedea că se străduiește să fie drăguță. Cu puțin efort, zâmbetul i-ar fi trasat un cerc în jurul capului.

(Alex Moldovan, *Olguța și un bunic de milioane*)

.....
 .....

b) Sigur este – și nu spun asta ca să-mi înfrumusețez portretul moral – faptul că mă bucură succesele altora. Iar eșecurile unor semeni, departe de a-mi provoca o satisfacție răutăcioasă, mă întristează. Mie nu-mi vine să râd niciodată – **niciodată!** – dacă îl văd pe un trecător împiedicându-se și căzând pe stradă.

Aș fi vrut să trăiesc într-o lume în care oamenii să se iubească, să se susțină unii pe alții, să-și sărbătorească reciproc succesele.

(Ioana Revnic, *Convorbiri cu Alex. Ștefănescu*)

FIȘA NR. 3

COMPUNEREA (ACTUALIZAREA CUNOȘTIINȚELOR)

1. Subliniază cuvintele compuse din seria următoare: (a) *binecuvânta, dulce-acrișor, ca să, o mie unu, înnegurat, niciunul, Delavrancea, visător.*
2. Menționează tipul de compunere pentru fiecare cuvânt din tabel.

Cuvântul	Tipul de compunere
botgros	
româno-englez	
ciuboțica-cucului	
Târgu-Jiu	
floare-de-colț	
perde-vară	
galben-portocaliu	
fiecare	
clarvăzător	
doisprezece	
RomTelecom	

3. Încercuiește intrusul din următoarea serie de cuvinte: *bunăvoință, despre, Calea Lactee, Curtea de Argeș, zgârie-brânză.*

4. Explică modul de formare a cuvintelor compuse din textul următor:

Fata lui Verde-Împărat necum să fugă. Odată și-a înfipt mâinile în șolduri și s-a uitat la spurcăslut pe sub sprâncene.

— *Ce mai poțtești, pocitanie? [...]*

Lui Aleodor îi ieșiseră ochii din cap cât cepele, văzând că domnița îl cunoaște pe Jumătate de Om, dar n-a întrebat-o ce și cum.

(Florin Bican, *Și v-am spus povestea așa. Aventurile cailor năzdrăvani rememorate de ei înșiși*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. a) Precizează sensurile elementelor de compunere savantă preluate din limba de origine, greaca veche sau latina, referitoare la mediul înconjurător și univers:

<i>melo-</i> = ...	<i>api-</i> = ...	<i>acva-, hidro-</i> = ...
<i>astro-</i> = ...	<i>cosmo-</i> = ...	<i>andro-, antropo-</i> = ...
<i>piro-</i> = ...	<i>geo-</i> = ...	<i>silvi-, silvo-</i> = ...
<i>agro-</i> = ...	<i>avi-</i> = ...	<i>demo-, etno-</i> = ...
<i>aero-</i> = ...	<i>helio-</i> = ...	<i>zoo-</i> = ...

b) Grupează în perechi de antonime elementele de compunere savantă: *filo-* (-fil); *caco-*; *avan-*; *neo-*; *maxi-* (*macro-*); *cali-* (*calo-*); *-fob*; *paleo-*; *mono-* (*uni-*); *arier-* (*retro-*); *pluri-*; *mini-* (*micro-*).

.....

.....

.....

c) Scrie câte un cuvânt care conține afixoidele (elementele de compunere savantă):

<i>cardio-</i> (inimă) = ...	<i>-metrie</i> (măsură) = ...
<i>fon-</i> / <i>-fonie</i> (sunet) = ...	<i>vice-</i> (loțtiitor) = ...
<i>tele-</i> (departe) = ...	<i>logo-</i> / <i>-logie</i> (cuvânt, știință) = ...
<i>pseudo-</i> (fals) = ...	<i>orto-</i> (corect, drept) = ...
<i>crono-</i> (timp) = ...	<i>cratos</i> (putere) = ...
<i>-grafie</i> / <i>-grama</i> (scriere) = ...	

6. Construiește enunțuri cu următorii termeni obținuți cu ajutorul elementelor de compunere savantă: *apicultură, astrologie, avicol, bicolor, bioenergie, cacofonie, cosmonaut, cronologie, democrație, etnologie, filologie, macrocosmos, monolog, topografie, bactericid, bibliofil, pseudonim, pirogravură, meloman.*

FIȘA NR. 4

CONVERSIUNEA

1. Selectează din textul de mai jos cuvintele formate prin mijloace interne de îmbogățire a vocabularului și completează tabelul (scrie în rubrica potrivită fiecare termen identificat).

Era o superbă zi de luni, pe la începutul anului școlar. Nu era prima zi de școală, dar era prima zi în care, după toate revederile și recapitulările (mai mult ale vacanței decât ale disciplinelor școlare), venise vremea lecțiilor noi și a temelor. Era așadar o zi de luni foarte specială! Soarele îmi zâmbea cu toată convingerea în fața atâtor începuturi: început de săptămână, început de școală. În compania noilor manuale – iată, tot atâtea începuturi câte materii sunt în programa școlară –, copiii săltau veseli spre școală. [...]

De fapt, era o zi urâtică de luni, în care amicul soare ce rânjise la tine toată vacanța tocmai te lăsase baltă. Soarele reprezenta însă ultima ta grijă, fiindcă abia puneai un picior în fața celuiilalt în drum spre – of – școală. Iar când te mai și gândeai că anul școlar e abia la început, îți venea să te repezi urlând înapoi în casă. Totuși nu făceai asta, pentru că înțelegeai importanța mersului la școală sau, cel puțin, te convinseseră ai tăi să o înțelegi. Oricum, abia mișcai sub greutatea ghiozdanului conceput și dotat special ca să nu permită mișcări impulsive de eliberare de sub el. Te consolai cu gândul că, oriunde altundeva ai fi alergat, viața ar fi fost ca acest ghiozdan: grea și cu un măr acrișor ca gustare pentru pauză.

(Ana Rotea, *Dosarul Graffiti. Al patrulea caz al Detectivilor Aerieni*)

Mijloace interne		
Derivare	Compunere	Conversiune

2. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor marcate în fiecare enunț.

- Am o bluză *verde*. .....
Verdele este o culoare veselă. ....
- Omul *rănit* a fost dus la spital. ....
Rănitul a fost dus la spital. ....
- Este un om *suferind*. ....
Suferindul a fost consultat de medic. ....
- Avem *de mers* trei kilometri. ....
Mersul pe jos este benefic. ....
- Lauda de *sine* nu miroase-a bine. ....
 Își spunea în *sinea* lui că va fi bine. ....
- *Eu* citesc. ....
Eul poetic exprimă sentimente. ....
- Nu știa *nimic* despre asta. ....
 Nu mă plictisi cu *nimicuri*. ....
- Este un om *oarecare*. ....
 Este *un oarecare*. ....
- Am luat *zece* caiete. ....
 Am luat *un zece*. ....
- Învăț *bine*. ....
Binele trebuie răsplătit. ....
- *Ah!* ....
Ahurile ei mă înduioșau. ....
- Bunica are glasul *blând*. ....
 Bunica vorbește *blând*. ....
- *Duminica* este o zi de odihnă. ....
Duminica merg la film. ....
- Am aprins *un foc* în curte. ....
 S-a supărat *foc*. ....
- Geamul *deschis* s-a spart. ....
 Vorbește *deschis*. ....